

Asia: VN/34466/2023

Lausuntopyyntö itäisen Suomen tuulivoimarakentaisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ilmatar kiittää mahdollisuudesta jättää lausunto itäisen Suomen tuulivoimarakentamisen mahdollistavasta kompensaaoratkaisusta

TAUSTAA

Ilmatar on suomalaisen tuulivoiman pioneeri, joka on vuodesta 2011 alkaen rakentanut tuulivoimaa Suomeen. Olemme mm. rakentaneet Pohjois-Savon toistaiseksi ainoan tuotannossa olevan tuulipuiston Leppävirralle sekä Suomen ensimmäisen markkinaehtoisesti toteutetun tuulipuiston Pyhännän ja Kajaanin kaupunkien alueelle, Piiparinmäen tuulipuiston, joka oli valmistuessaan myös Suomen suurin. Ilmatar on tehnyt investointipäätöksiä yli 900 MW edestä. Ilmattaren strategiana on rakentaa tuulipuistot omaan omistukseensa vuosikymmeniksi eteenpäin, joten olemme sitoutuneita hyvin pitkäjänteisesti olemaan osa Suomen energiaratkaisua.

Itä-Suomi laajasti tulkittuna tarjoaa tuulivoimarakentamiselle yhtä hyvät lähtökohdat kuin vastaava Länsi-Suomi. Suomen nykyinen tuulivoimakapasiteetti (nyt rakennettu noin 1400 voimalaa), rakenteilla olevat noin 400 tuulivoimalaa ja valmiiksi luvitettuna tai Puolustusvoimien puoltolausunnon turvin aktiivisessa luvitusvaiheessa olevat >6000 voimalaa kuvastavat, että vastaava suuruusluokka on mahdollista rakentaa myös harvemmin asuttuun Itä-Suomeen. Tuuliolosuhteet eivät ole enää yhtä merkittävä rajoittava tekijä kuin 2010-luvulla, sillä tuulivoimaloiden maksimikorkeus on kasvanut noin 100 metriä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tämän johdosta Itä-Suomen vaarajaksot ovat mitä parhaimpia alueita suunnitella seuraavan vuosikymmenen tuulipuistoja.

Lähtökohta maatuulivoiman suunnittelulle on markkinaehtoisuus, sillä maatuulivoimahankkeille ei ole näköpiirissä uutta syöttötariffia tai investointitukia. Maatuulivoimaa rakentavat yritykset eivät myöskään kaipaa uusia tukimuotoja, sillä maatuulivoima on edullisin tapa tuottaa sähköä Suomessa. Markkinaehtoiseen tuulivoiman hankekehitykseen liittyy monenlaisia riskejä, joista keskeisimmät liittyvät luvitusvaiheen läpivientiin ja sen mahdollistaman lopputuloksen investointikelpoisuuteen. Kaikki tuulivoimahankkeet edellyttävät kuntien läpiviemän kaavaprosessin, jossa hanke saattaa

keskeytyä poliittiseen päätökseen. Lisäksi vasta kattavien ympäristöselvitysten myötä selviää, sijaitseeko mahdollisen tuulivoimapuiston alueella sellaisia ympäristöarvoja, jotka estävät hankkeen toteutumisen.

Luvitusvaiheen yllätyksellisyyden vuoksi tuulivoimahankkeen suunnittelu poikkeaa merkittävästi maanpuolustuksen rakenteiden suunnittelusta; vaikka yrityksellä olisi miten kova tahtotila hankkeen toteuttamiseksi ja rahoitus kunnossa, hanke voi kaatua yrityksestä riippumattomiin syihin. Yksittäisen tuulivoimahankkeen luvitus- ja suunnitteluvaihe kestää nopeimmillaankin muutamia vuosia, tyypillisesti 5-8 vuotta. Mitä enemmän selvityksiä on tehty, sitä suurempi varmuus hankkeen toteuttamiskelpoisuudesta saadaan. Koska itse luvitus- ja suunnitteluvaihe maksaa kokonaisuudessaan jo yli miljoona euroa yhtä tuulipuistoa kohden, olisi epärealistista ajatella, että yritykset olisivat halukkaita maksamaan tästä mahdollisuudesta useita satojatuhansia euroja lisää kompensaatiomaksun vakuusmaksua, ilman minkäänlaista varmuutta hankkeen toteutuskelpoisuudesta.

Hyvin tyypillinen tilanne on, että esiselitysvaiheessa jollekin alueelle voisi olla sijoitettavissa esimerkiksi 50 voimalaa. Näille haetaan suunnittelun aluksi Puolustusvoimien puoltava lausunto näkyisen käytännön myötä. Hanketoimija on voinut myös itse tehdä oman arvion, että hankkeen koko voi pienentyä 50%, ja tarvittava sähkönsiirtoratkaisu olisi vielä toteutettavissa, sillä liityntäjohtokin on hanketoimijan itse kustannettava ja rakennettava joko alueellisen jakeluverkon tai valtakunnallisen kantaverkon vahvaan liittymispisteeseen saakka. Hanketoimijasta riippumattomista syistä hankekoko saattaa kuitenkin pienentyä merkittävästi, esimerkiksi 75%. Tällaisia syitä voi olla muutos lainsäädännössä, luontoselvityksissä todetut merkittävät luontoarvot tai kunnan tekemä poliittinen päätös kaavoitukseen vaikuttavista seikoista. Selvitysten jälkeen voi tulla siis vastaan tilanne, että hanke ei ole taloudellisessa mielessä enää kannattava investointi, vaikka sen selvityksiin oli käytetty satoja tuhansia euroja ja yritys siten ilmaissut halunsa ja sitoutuneisuutensa hankkeen läpivientiin. Tätä taustaa vasten mikään kompensaatoratkaisuun ehdotettu vakuusmaksu tai mahdollisesti sopimuksellinen sitoutuminen ei tee hankkeesta yhtään todennäköisemmin toteutuvaa, mikäli kyse on vasta suunnittelun alkuvaiheesta.

Kun yritys harkitsee, tekeekö se investointipäätöksen jostain tietystä tuulivoimahankkeesta, yritys vertailee sen kannattavuutta muihin investointimahdollisuuksiinsa. Mikäli syntyisi tilanne, että yritys voisi tehdä investointipäätöksen Länsi-Suomessa olevasta tuulivoimahankkeesta (vailla kompensaatiomaksua) tai Itä-Suomessa olevasta vastaavasta hankkeesta (johon kohdistuu ylimääräinen kompensaatiomaksu), Itä-Suomen projektilla täytyisi olla jokin muu etu puolellaan, jotta investointipäätös kohdistuisi siihen. Tällainen etu on esimerkiksi tuotantoportfolion hajauttaminen Suomen eri osiin, jotta voimakkaimmat tuulihuiput kohdistuvat ajallisesti eri hetkiin tuotantoportfoliota. Mikä on tällaisen hajautuksen lisäarvo, on vaikea arvioida kymmenen vuotta etukäteen. On siis ajateltavissa, että Itä-Suomeen investoinnilla on jokin lisäarvo yritykselle, mutta se ei välttämättä ole merkittävä tilanteessa, jossa useat yritykset toimivat samoin. Kun yksittäisen tuulivoimalan hankintahinnaksi kymmenen vuoden päästä voi karkeasti arvioida 7-10 miljoonaa euroa, investointi saattaa olla mahdollista joidenkin prosenttien lisäkustannuksilla kompensaatiomaksun muodossa. Näin ollen karkeasti arvioituna, 100.000-300.000 euron lisämaksu per yksittäinen tuulivoimala ei vielä ole esteenä käynnistää hankekehitystä. Oleellista on kuitenkin koska tuo maksu konkretisoituu. Mikäli maksu kerätään operointiaikana tai vähintäänkin vasta rakentamisen alkaessa, kompensaatoratkaisu voi olla toimiva. Mikäli merkittävä maksu pitäisi maksaa osoituksena hankkeeseen sitoutumisesta jo suunnittelun alkuvaiheessa, tällaiseen ei löydy yrityksiltä maksuhalukkuutta.

Tuulivoiman lisärakentaminen Itä-Suomeen on ennen kaikkea Suomen ja alueiden etu, ei yksittäisen yrityksen etu. Tuulivoima on kannattavin sähköntuotantomuoto, eikä tähän ole nähtävissä merkittävää muutosta seuraavan vuosikymmenen aikana. Vihreä siirtymä luo Suomeen uusia sähköä kuluttavia uusia investointeja, jotka luovat työpaikkoja ja tuovat merkittäviä taloudellisia hyötyjä koko maahan. Uusi kulutus tarvitsee toteutuakseen uutta tuotantoa, ja tuulivoiman rakentaminen tuottaa tutkimusten mukaan merkittäviä aluetaloushyötyjä. Hajautettu tuotanto kanavoi tuloja useisiin kuntiin, ja vieläpä sellaisiin kuntiin, joissa on hyvin vähän muita investointimahdollisuuksia nähtävissä. Valtion tulee mahdollistaa vihreän siirtymän tarjoama positiivinen kierre vapauttamalla osa Itä-Suomesta tuulivoiman suunnittelulle mahdolliseksi. Kulutusinvestointien syntyminen lopulta näyttää, muodostuuko uudelle sähköntuotannolle tarvetta. Positiivisia signaaleja on kuitenkin saatu viime aikoina, esimerkiksi useat uudet merkittävät datakeskushankkeet, kaukolämmön sähköistyminen sekä vetytalouden mahdollisuudet. Tätä näkymää vasten valtion kannalta ei ole kovin suuri riski-investointi mahdollistaa uuden sähköntuotannon syntyminen myös Itä-Suomeen.

Tuulivoimaa suunnittelevat yrityksen, Ilmatar mukaan lukien, ovat valmiit osallistumaan kohtuullisella osuudella tähän kustannukseen. Kokonaiskustannusta ei kuitenkaan kuulu säilyttää pelkästään tuulivoimaa suunnitteleville yrityksille, sillä kyseessä on merkittävä kansallinen etu.

Edellä olevan johdannon perusteella alla tarkemmin vastaukset toivottuihin kysymyksiin.

1. Kuinka paljon kompensatiomaksua yrityksenne olisi valmis maksamaan (euroa/tuulivoimala):

Investointipäätöksen hetkellä 100.000-300.000€ /voimala kuvastaa mahdollista suuruusluokkaa. Mikäli maksu jakautuu tuotantoajalle (35 vuotta) tasaisemmin, suurempi maksu voi olla mahdollista kerätä. Maksu voidaan kerätä esimerkiksi voimalaitoksen kiinteistöveron osana tai osana kantaverkkoyhtiölle maksettavaa siirtokorvausta.

2. Mikäli oletetaan, ettei valtio tai muu julkinen taho osallistu kompensaation kustannuksiin, olisiko yrityksellänne kiinnostusta rakentaa tuulivoimaa kompensaatioalueelle? Tällöin yritysten tulisi kattaa kompensatiomaksu kokonaisuudessaan.

Ilmatar on valmis osallistumaan kohdan 1. mukaiseen kohtuulliseen kompensatiomaksuun.

3. Kuinka suuren vakuusmaksun yrityksenne olisi valmis maksamaan mahdollisuudesta rakentaa kompensaatioalueelle? Vakuusmaksulla pyrittäisiin hallitsemaan riskiä kompensaatioalueen kustannusten kattamisesta sekä sitouttamaan tuulivoimahankkeiden syntyminen kompensaatioalueelle tai kompensaatioalueille.

Ilmatar ei pidä vakuusmaksua mahdollisena tai toteutuskelpoisena. Kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn käynnistäminen on huomattava rahallinen sitoutuminen projektiin, mikä osoittaa hanketoimijan olevan sitoutunut projektiin.

4. Millä muilla tavoin yrityksenne pystyisi osoittamaan sitoumuksen kompensaatioalueen kehittämiseen?

Ks. edellinen.

Ehdotus kompensatioalueeksi:

Maakunnat Kainuu, Pohjois-Savo (itäosa), Pohjois-Karjala. Alueelle arviolta toteutettavissa > 1500 uutta tuulivoimalaa. Arvio perustuu Pohjois-Karjalan maakuntakaavan arvioon (903 tuulivoimalaa Pohjois-Karjalaan sekä Ilmattaren omiin selvityksiin.

Alueen edut:

- Alueelle suunnitteilla merkittäviä sähkön kulutusinvestointeja (datakeskukset)
- Sähkönsiirtoyhteyksien vahvistaminen Etelä-Suomeen edullisempaa kuin pohjoisempaa Suomesta
- Alueella paras potentiaali uusille tuulivoimahankkeille koko Itä-Suomen osalta
- Alue ei maakotkan ydinaluetta, mikä tällä hetkellä merkittävästi tuulivoiman suunnittelua rajaava laji.

Mäkinen Jussi
Ilmatar Energy Oy